

het musiat
de bibliotheek
liemers museum
muziekschool
educatie

Kunstwerk! Het antwoord op integraal beleidsontwikkeling

Geachte fractie,

Allereerst feliciteer ik alle raadsleden met de installatie als raadslid. Een belangrijke en ook mooie taak verder te bouwen aan een prettig leefbare gemeente. Als Kunstwerk! dragen we daar ook ons steentje aan bij. Met dit schrijven wil ik onze rol als Kunstwerk! in de context van de maatschappelijke ontwikkelingen aan u meegeven. Zodat dit wellicht helpt bij het vormen van het toekomstige beleid. Tevens nodig ik u graag uit om u dit verhaal persoonlijk te vertellen en toe te lichten.

Inleiding

Er zijn maatschappelijke en sociale problemen op het gebied van o.a. participatie, laaggeletterdheid, basis- en digitale vaardigheden en burgerschap. *Te veel leerlingen verlaten het onderwijs zonder goede beheersing van de basisvaardigheden: lezen, schrijven, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap. Als je deze vaardigheden niet goed beheerst red je je later niet in de maatschappij. Om een baan te krijgen, moet je een goede sollicitatiebrief kunnen schrijven. Om boodschappen te doen, moet je kunnen rekenen. Om veilig je bankzaken te doen, moet je digitaal vaardig zijn. Om weloverwogen te kunnen stemmen, moet je weten hoe de democratie werkt.* (Brief minister OC&W, dd 12 mei 2022)

Er zijn hiervoor verschillende oorzaken te vinden. Daarvoor wil de minister de komende periode een 'masterplan basisvaardigheden' ontwikkelen. Daarnaast blijkt dat kinderen die buiten school actief lezen, sport- of muziekles krijgen en wel eens een museum of theater bezoeken, veel beter presteren op de basisschool. Dit zorgt volgens nieuw onderzoek (SEO Economisch onderzoek onder scholen) voor ongelijkheid met leerlingen die veel minder toegang hebben tot zulke hulpmiddelen.

Er is in 2020 een Bibliotheekconvenant voor een sterk en robuust bibliotheekstelsel afgesloten met de VNG, Koninklijke Bibliotheek, Vereniging Openbare Bibliotheken, ministerie van OC&W. Daarin worden er drie maatschappelijke opgaven geformuleerd:

1. Geletterde samenleving: bevorderen geletterdheid en leesplezier;
2. Participatie in de informatiesamenleving: digitale inclusie en digitaal burgerschap;
3. Een leven lang ontwikkelen: basisvaardigheden en blijvende inzetbaarheid.

Kortom, de vinger wordt zo langzamerhand wel op de zere plek gelegd. Dit is mede het gevolg van onder andere het verdwijnen van voorzieningen in gemeenten, werkdruk in het onderwijs, tekorten in het sociaal domein. Er liggen dus prachtige onderzoeken, die u allemaal kunt vinden of al krijgt.

Kunstwerk!

Welke antwoorden hebben wij, als gecombineerde organisatie Kunstwerk!, op al deze maatschappelijke ontwikkelingen? Want ook in de Liemers spelen dezelfde uitdagingen. Ik zal ze in deze brief benoemen.

In 2016 hebben, we gericht op de toekomst, een ambitieus plan uitgewerkt. Namelijk een fusie tussen muziekschool, theater, bibliotheek, volwasseneneducatie, cultuureducatie, cultureel erfgoed en Liemers Museum. Wat nu Kunstwerk! is. Onze gemeenschappelijke deler is 'educatie'. Ontwikkelen van mensen tot zelfredzame burgers die mee kunnen komen in een veranderende maatschappij door het bieden van een breed aanbod. Daar liepen we landelijk op voor door de fusie van theater en muziekschool in 2007 en later door de verregaande fusie tot Kunstwerk!. Op dit moment zijn we één van de kartrekkers van een landelijk platform. Een dergelijke combinatie is uitdagend, spannend, maar ook complex. We geloven in de meerwaarde. De combinatie van al deze disciplines is het antwoord op integraal beleid van gemeenten en kan mede een antwoord zijn op de aanpak van een aantal geschetste problemen. Ik zal dat hieronder concreter maken. De basis is in 2016 gelegd. In 2022 is een Liemers beleidskader vastgesteld met daarin de doelen specifiek geformuleerd.

De winstwaarschuwing is dat het monitoren en meten ingewikkeld is en dat resultaten pas over jaren merkbaar zijn. Maar er is meer dan voldoende wetenschappelijke onderbouwing en er zijn praktische voorbeelden alom waar positieve effecten zijn bereikt. Waar we voor moeten waken is het korte termijn denken. Dit vereist volharding, investering en vertrouwen. We hebben de middelen en tools en doen dat ook met minder dan gemiddeld budget. (voor cultuur en bibliotheek gemiddeld 3,2% van gemeentelijk begroting, bron: cultuurmarketing.nl)

Onderwijs

Er is een sterke band met het onderwijs zowel met het primair onderwijs als voortgezet onderwijs binnen het gehele werkgebied.

We dragen daar bij aan:

- Ontwikkeling taal (muziek en bibliotheek op school, projecten Kinderboekenweek)
- Rekenen (muziek, lab12 vanuit de bibliotheek)
- Burgerschap (veelal vanuit projecten, bijvoorbeeld 'vrijheidsdagen', thema's vanuit Kinderboekenweek.
- Creatieve vorming vanuit kunsteducatieve programma's

We geven structurele invulling aan de bovenstaande domeinen door (op hoofdlijnen):

Méér Muziek in de Klas, de basis in groep 4 gesubsidieerd vanuit gemeenten, daarnaast uit andere bronnen, Cultuureducatie met Kwaliteit. Ook veel scholen dragen financieel bij) (Muziekakkoord juni 2018)

Bibliotheek op school (collectie, mediacoaches etc), ook dit is een mix van financiering door de scholen en subsidie) en het Rijk wil hier volop op inzetten.

Erfgoededucatie dit zit in het cultuurprogramma van de scholen, een bezoek aan het Liemers Museum behoort tot het standaard programma.

Bezoek aan het theater alle kinderen komen naar theatervoorstellingen of voeren deze zelf op in Het Musiater. Dit draagt bij aan de creativiteit, taalontwikkeling als kinderen zelf met theater bezig zijn, maar ook burgerschap als het gaat om inhoud van voorstellingen die door de leerlingen worden bezocht in Het Musiater.

Met het voortgezet onderwijs werken we nauw samen als het gaat om culturele projecten. Scholieren komen naar onze vestigingen, zoals de Turmac Cultuurfabriek of het theater om hier buiten de schoolomgeving aan de slag te gaan met creativiteit. Een mooi voorbeeld is het project Vrijheidsdagen, die we in samenwerking met de school organiseren. Maar ook bibliotheek op school, mediawijsheid zijn vaste onderdelen vanuit ons voor het VO.

Kunstwerk! werkt met (meer)jarenplannen, maar heeft daarnaast ook ruimte nodig om in te spelen op de actualiteit; landelijk, regionaal of lokaal. Of dat nu een school is die graag cultuurdagen wil houden in de Turmacfabriek en daar onze expertise en facilitaire mogelijkheden voor nodig heeft, leerlingen die hun kunstzinnige profielwerkstukken komen exposeren of de provincie die de vraag bij alle Gelderse bibliotheken neerlegt of ze meedoen aan een groot project rondom democratie en vrijheid. Allemaal projecten die bij uitstek passen bij de maatschappelijke functies van Kunstwerk!.

Vrije tijd

Voorschoolse Educatie

Voordat kinderen naar school gaan, werken we, in samenwerking met de kinderopvang en consultatiebureaus, aan leesbevordering via de bibliotheek maar ook al door middel van muziek (muziek op schoot). Door ouders te wijzen op het belang van voorlezen. Hiermee werken we al preventief aan de vorming van basisvaardigheden.

Bibliotheekfunctie

De bibliotheekvestigingen zijn belangrijk voor collectievorming en het toegankelijk houden voor iedereen, jong en oud, om boeken te kunnen lenen. De bibliotheek heeft een aantal functies omschreven in de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (Wsob, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035878/2015-01-01>)

We richten ons onder andere, veelal in samenwerkingsverbanden met sociale partners en ROC's, op:

- Liemers Taalhuis   gericht op volwassenen (bevorderen geletterdheid, digitale geletterdheid, aanbod laagdrempelige taalcursussen voor zowel NT1 (Nederlands als eerste taal, als NT2, Nederlands als tweede taal). Zomerschool, werkgevers, gezondheidszorg.
- Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) <https://www.informatiepuntdigitaleoverheid.nl/>
- Ontmoetingsplek   mensen kunnen hier terecht om te lezen, studeren, af te spreken, gebruik van computers etc.
- Organiseren van debat en ontmoeting

Liemers Museum

Het Museum is belangrijk in het kader van het leren over deze omgeving, maar heeft ook een duidelijke link met de vrijetijdseconomie. Daarnaast heeft het museum nog de zorg voor het behoud en beheer van een drietal belangrijke kunstcollecties.

Het museum biedt een podium voor kunstenaars door met regelmaat exposities te organiseren voor met name regionale kunstenaars. Maar we organiseren ook tentoonstellingen die maatschappelijke thema's aan de orde brengen, bijvoorbeeld de landelijke tentoonstelling 'Zilveren Camera'.

Muziekschool

Binnenscholen stimuleren we het zelf muziek maken door het bespelen van een instrument. Echter, dit is de basis, een startpunt. Er moet ook een plek zijn waar je de muzikale vaardigheden en talenten verder kunt ontwikkelen en samen muziek kunt maken. Daarvoor is de muziekschool. Het is van belang ook deze voorziening toegankelijk te houden en niet alleen voorbehouden voor mensen die het kunnen betalen. Refererend aan het onderzoek van de SEO. Waar juist ook taal- en rekenvaardigheden en creativiteit buiten de schoolomgeving ontwikkeld moet worden. Tevens is de muziekschool van belang voor muziekverenigingen.

Volwasseneneducatie

Het gaat hier om het non-formele leren voor volwassenen. Er is een duidelijke link met het aanbod vanuit de bibliotheek als het gaat om verder ontwikkelen van basisvaardigheden en past in bij het idee van 'een leven lang leren'. Vanuit het aanbod van cursussen leren volwassenen beter rekenen en taal door bijvoorbeeld kookcursussen te volgen. Dit is een speciale aanpak. Maar er is ook behoefte aan creatieve cursussen. Cursussen waar mensen elkaar ontmoeten, creatief bezig kunnen zijn, naar resultaten toe kunnen werken etc. De subsidie voor dit onderdeel staat onder druk. Maar er is aangetoond dat ontspanning en doorleren van belang is en voor iedereen mogelijk moet zijn. We willen wel onderscheid maken tussen cursussen die kostendekkend aangeboden worden en cursussen die toegankelijk moeten blijven om te voldoen aan de maatschappelijke en sociale doelen ten behoeve van geletterdheid, innovatie en tegen eenzaamheid etc.

Theater

Het theater is een podium voor amateurverenigingen, scholen, muziekschool en veel maatschappelijke organisaties. Van de ruim 200 activiteiten organiseren we ongeveer 45 professionele voorstellingen. Onder pré corona omstandigheden ontvangen we per jaar ruim 30.000 bezoekers. Dit hoort bij een goed voorzieningenaanbod en draagt bij aan een goede leefomgeving waar mensen graag willen wonen en werken. Daarnaast zijn de verhuringen en de opbrengsten uit de horeca van groot belang voor het eigen verdienvermogen.

Integrale aanpak

Om de doelen te bereiken is een integrale aanpak noodzakelijk. De domeinen zijn binnen onze organisatie overstijgend. Bijdragen aan burgerschap om kinderen, maar ook volwassenen kennis te laten nemen van het verleden. De vertaling kunnen maken naar het heden en de toekomst kan via het museum, bibliotheekprogramma's en innovatie via het LAB12 waar men in aanraking komt met Virtual Reality, 3d printing, multi media. Leren omgaan met informatie in deze tijd. Maar ook de toepassing van nieuwe middelen bij bedrijven, gezondheidszorg of woningbouw. Dat doen we door samen te werken met veel partijen in de Liemers. (Sterk Technisch Onderwijs, Lindus, MKB's,

Al onze activiteiten zijn soms lastig te vatten in vaststaande beleidsstukken of rapportages, maar het dient steeds meer een doel dat aansluit op maatschappelijke en sociale vraagstukken. Ik verwijs graag naar ons online jaarverslag <https://liemerskunstwerk-jaarverslag.nl/>

Tot slot

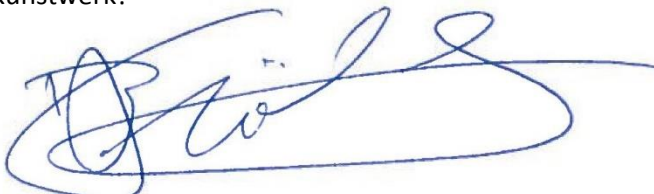
We hebben het vaak over het sociale domein om in beleidstermen subsidie te kunnen verantwoorden. Feitelijk is alles wat wij doen passend in het sociale en maatschappelijke domein. En uiteindelijk heeft dit ook positieve economische effecten. Als het gaat om het vrijetijdsaanbod, waardoor inwoners hun geld lokaal besteden en dit bijdraagt aan werkgelegenheid of dat we mensen helpen met taal- en rekenen zodat de kans groter is dat men een baan krijgt of minder gebruik maakt van gezondheidszorg, omdat er mogelijkheden zijn tot ontspanning. Via onze locaties en samenwerkingsverbanden zijn we in de hele Liemers vertegenwoordigd. In het bijzonder wil ik de Turmac Cultuurfabriek benoemen. Dit is de plek voor ontmoeting en ontwikkeling. We moeten ook denken aan een doelgroep waar te weinig voor is. Dat is de doelgroep van 15 t/m 20 jaar. Subsidies om voorzieningen toegankelijk te houden zijn veelal gericht op kinderen, maar juist deze doelgroep heeft afleiding, ontspanning, evenementen en activiteiten keihard nodig. Hier zouden we meer aan willen doen. De Turmac kan hiervoor als een mooie plek dienen.

Ik wil nog benoemen dat we ook een plek zijn voor ruim 200 mensen die in hun vrije tijd zich hard maken voor onze organisatie. Daarmee zijn we ook een belangrijke sociale plek voor heel veel mensen die een zinvolle vrijetijdsbesteding zoeken.

Met de aansluiting van de dienst Natuur en Milieu Educatie zetten we een volgende stap om via al onze mogelijkheden en verbindingen kinderen en volwassenen nog bewuster te maken van de veranderingen op het gebied van natuur, milieu, maar ook klimaat en duurzaamheid. Daarin zijn we uniek en blijven we innoveren en zijn we uiteindelijk misschien wel het antwoord op vele problemen.

We kijken uit naar een fijne samenwerking om verder te bouwen aan een mooie gemeente!

Kunstwerk!

Bert Frölich
Directeur-bestuurder

Mei 2022